

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΤΟΠΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΣΠΕΤΣΩΝ

Η ίδρυση και λειτουργία του Ιστορικού Αρχείου Σπετσών

Στις 24 Ιανουαρίου του 1925, ιδρύθηκε, με το υπ' αριθμ. 24 Προεδρικό διάταγμα, (ΦΕΚ 25/ Α/30-1 – 25), το «*Ιστορικών Αρχείων Σπετσών, υπαγόμενον εις τα Γενικά Αρχεία του Κράτους και εποπτευόμενον υπό Επιτροπής υπό την προεδρίαν του εκάστοτε Δημάρχου της νήσου*».

Το Αρχείο στεγάστηκε αρχικά στο Ιστορικό Μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, όπου στεγαζόταν και το Σχολαρχείο και πρώτος διευθυντής του υπήρξε ο δάσκαλος του Σχολαρχείου και ποιητής, Γιάννης Γιαννούκος ή Περγιαλίτης.

Εκεί παρέμεινε μέχρι το 1939, οπότε και μεταφέρθηκε στο αρχοντικό του Χατζηγιάνη Μέξη, όταν οι τελευταίες κληρονόμοι του, Καλομοίρα Μέξη και Νικέτα Θερμισιώτη, το δώρησαν για να στεγάσει το αρχείο και μαζί τις αρχαιολογικές και λαογραφικές συλλογές του νησιού.

Το 1995 μεταφέρθηκε στο Δημαρχείο Σπετσών, το 1996 σε μισθωμένο οικημα κι από το 2000 σε χώρο 30 m² στο χώρο που διαμορφώθηκε εκεί που ήταν η παλιά στέρνα της Καποδιστριακής Στέγης.

Τον Ιανουάριο του 2009 μεταφέρθηκε σε χώρο 250 m² στο Μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, που μισθώθηκε για το σκοπό αυτό.

Εκτός από το αρχειακό υλικό του, το Τοπικό Αρχείο Σπετσών διαθέτει μια πλούσια βιβλιοθήκη και μια λαογραφική συλλογή που εκτίθεται στη μόνιμη έκθεση «*Το σπετσιώτικο στίτι*».

Το αρχειακό υλικό

Από την αρχή της ίδρυσής του το Ιστορικό Αρχείο Σπετσών, αρχικά περιέλαβε αρχεία της Κοινότητας, του Δήμου και των οικογενειών των Σπετσών. Τα αρχεία αυτά δεν είχαν παραδοθεί στην Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος το 1893 μαζί με τα περίπου 20.000 έγγραφα του αγώνα, που παραδόθηκαν από το δήμαρχο των Σπετσών Σπετσών Ανδρέα Χατζηαναργύρου, όταν πρόεδρος της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας ήταν ο σπετσιώτης Ι. Ν. Μπότσης. Από την παράδοση αυτή υπάρχει χειρόγραφος κατάλογος με ημερομηνία 10 Μαΐου 1895, που είναι «*Αντίγραφον εκ του βιβλίου του Αρχείου της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος, του καταλόγου των Ιστορικών εγγράφων του ηρωικού αγώνος της νήσου των Σπετσών*». Ο κατάλογος περιγράφει το περιεχόμενο 14.521 αρχείων, από τα οποία πολλά είναι συλλογές ολόκληρες, υπάρχει στο Τοπικό Αρχείο μας και αποτελεί πολύτιμο τεκμήριο του αρχειακού πλούτου των Σπετσών και σημαντικό βοήθημα για τους ερευνητές της Ιστορίας.

Στα 200.000 περίπου πρωτότυπα έγγραφα και κώδικες που περιέχει σήμερα το Τοπικό Αρχείο Σπετσών, περιλαμβάνονται:

- **Αρχεία των οικογενειών των Σπετσών**, που μέλη τους έπαιξαν σημαντικό ρόλο στον «*υπέρ της εθνεγερσίας αγώνα*» και στη μετέπειτα πολιτική Ιστορία των Σπετσών ή την ευρύτερη πολιτική Ιστορία της Ελλάδας. Τα αρχεία αυτά περιλαμβάνουν έγγραφα προεπαναστατικά, επαναστατικά και μεταεπαναστατικά, μεταξύ των οποίων ημερολόγια πλοίων και κατάστιχα του αγώνα, πολεμική και εμπορική αλληλογραφία,

διάφορα εμπορικά έγγραφα, τίτλους ιδιοκτησίας και προσωπική αλληλογραφία. Τα πιο πρόσφατα, περιέχουν και

φωτογραφικό υλικό.

- Το Αρχείο της κοινότητας των Σπετσών από το 1824.

- Το αρχείο της δημογεροντίας των Σπετσών από το 1829 μέχρι το 1833.

- Το Αρχείο του δήμου των Σπετσών από το 1834 μέχρι το 1965: Προκειται για ένα τεράστιο αρχείο, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου προσκτήθηκε πρόσφατα. Περιλαμβάνει τα πρακτικά των Δημοτικών Συμβουλίων και ό,τι σχετίζεται με τη διοίκηση του Δήμου και την οικονομική διαχείρισή του, την παιδεία, την υγεία, τις αγροτικές δραστηριότητες, τη στρατολογία, ληξιαρχικά βιβλία και έγγραφα (*βιβλία γεννήσεων, γάμων, αποβιώσεων, δημοτολόγια, μητρώα αρρένων, μητρώα θηλέων, βιβλία απογραφών, διαφόρους καταλόγους, πιστοποιητικά*), το μητρώο της εθνοφυλακής, ό,τι σχετίζεται με τον ηλεκτρισμό, την ύδρευση και τα δημόσια έργα, εφημερίδες της κυβερνήσεως και τεύχη εφημερίδων («Γενική Εφημερίς» από το 1831), κ.α. Το αρχείο αυτό είναι ταξινομημένο και υπάρχει αναλυτικός κατάλογος για χρήση των ερευνητών, ενώ κάποια μητρώα διατίθενται στους ερευνητές και σε ψηφιακή μορφή.

- **Συμβολαιογραφικά Αρχεία:** Τα βιβλία της Δημοσίας Νοταρίας Σπετσών (1828-1830) και της Μνημονίας των Σπετσών (1830-1836), ένα πολύ μεγάλο συμβολαιογραφικό αρχείο που παραδόθηκε από τον τελευταίο κάτοχό του συμβολαιογράφο Γ. Λυράκη και που περιέχει τα συμβόλαια των διαφόρων συμβολαιογράφων που εργάστηκαν στις Σπέτσες το 19^ο αιώνα, από το 1836 μέχρι το 1890. Το αρχείο αυτό είναι είναι ταξινομημένο.

- **Αρχεία των σχολείων:** Το αρχείο του Σχολαρχείου,

(1859-1910), το αρχείο του Γυμνασίου Σπετσών από το 1889 και το αρχείο του Γυμνασίου και Λυκείου της Αναργυρείου Σχολής (1938-1982).

- **Δικαστικά Αρχεία:** Το Αρχείο του Ειρηνοδικείου Σπετσών (1866-1968).

- **Αρχείο του Λιμεναρχείου Σπετσών.**

- **Συλλογές παλιών φωτογραφιών** σε ψηφιακή και αναλογική μορφή.

- **Προφορικές μαρτυρίες** καταγεγραμμένες σε μορφή video.

ΑΝΘΙΜΟΥ ΓΑΖΗ ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥΣ ΠΑΛΑΙΟΥΣ ΣΠΤΡΑΦΕΙΣ ΕΝΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ.

Ἐπιμέτεια καὶ διορθώσεις Σπυρίδωνος Βλαστιά.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Ρ—Ω

Κ.Τ. Κριεζή

ΕΝ ΒΕΝΕΤΙΑ

ΤΥΠΟΙΣ ΜΙΧΑΗΛ ΓΑΥΚΥ ΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ.

ΧϠΗΗΗΔΠΙ.

1816.
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΩΝΣΤ. Π. ΚΡΙΕΖΗ

Η βιβλιοθήκη

Η βιβλιοθήκη του Τοπικού Αρχείου Σπετσών, εμπλουτίστηκε με την πρόσφατη παραχώρηση της βιβλιοθήκης Κριεζή και Λογοθέτη από το Δήμο Σπετσών με απόφαση του δημοτικού Συμβουλίου το Μάρτιο του 2009 και με παράλληλες δωρεές βιβλίων από ιδιώτες.

Στα περίπου 5.000 βιβλία που περιέχει ως τώρα, περιλαμβάνονται βιβλία κάθε είδους, λεξικά, ιστορικές και άλλες μελέτες, λευκώματα, βιβλία σχολικά από το τέλος του 19^{ου} αιώνα μέχρι τα μέσα του 20^{ου}, λογοτεχνικά και αρκετά περιοδικά.

Οι εκδόσεις του Αρχείου

Το Τοπικό Αρχείο Σπετσών έχει εκδόσει στο διάστημα 2005-2008, τέσσερα βιβλία-μελέτες, που στηρίχτηκαν στο αρχαιακό υλικό του. Πρόκειται για:

- Την «*Εθνοφυλακή των Σπετσών (1862-1880)*», της Καλομοίρας Αργυρίου-Κουμπή, Σπέτσες 2006.
- «*Τα πολεμικά ημερολόγια του Σπετσιώτικου Βριγαντίνου 'Ελαμεινώνδας' του Κων/νου Ι Μπάμπα 1821-1825*» του Εμμ. Α. Λούζη, Σπέτσες 2007
- «*Το Αρχείο του Χατζηγιάννη Μέξη. Τεύχος 1ο (πρωτότυπα έγγραφα)*». Σπέτσες 2007
- «*Οι ανεμόμυλοι των Σπετσών*» του Γεωργίου Π. Σταματίου. Σπέτσες 2008

Εκτός από αυτά, η Επιτροπή Υποβοήθησης και Εμπλουτισμού του Αρχείου ξεκίνησε μια προσπάθεια επανέκδοσης μελετών που αναφέρονται στις Σπέτσες επανεκδίδοντας:

- Το 2004, «*Το καστέλλι των Σπετσών*» του Θεοδώρου Δ. Δημητριάδου, που είχε πρωτοεκδοθεί το 1954 και
- Το 2006, τη «*Συνοπτική Ιστορία των τριών ναυτικών νήσων Ύδρας, Πετσών και Ψαρών*» του Ομηρίδου Σκυλίτση, που είχε πρωτοεκδοθεί το 1831.

Το Σπετσιώτικο Σπίτι

Η μόνιμη έκθεση «το σπετσιώτικο σπίτι», που λειτουργεί σε χώρο του Τοπικού Αρχείου, στεγάζει λαογραφικές συλλογές από έπιπλα, σκεύη, αντικείμενα, ενδυμασίες, πίνακες κλπ.

Τη βάση για την έκθεση αυτή αποτέλεσε η δωρεά της κυρίας Λιάνας Παπαδήμου, που εμπλουτίστηκε στη συνέχεια και από άλλες δωρεές.